

Gemeente Edam-Volendam
Gemeenteraad
Postbus 180
1130 AD VOLENDAM

Datum: 11 juni 2026
Onderwerp: Kaderbrief 2027
Zaaknummer: Z23131818
Bijlagen: - 2 -

Geachte leden van de raad,

Dit jaar heeft het college besloten als eerste stap in de Planning- & Control cyclus van 2027 u een Kaderbrief te sturen in de vorm van deze raadsinformatiebrief. Gekozen is om u als nieuwe raad in de gelegenheid te stellen zelf de beleidsvoornemens voor de begroting 2027 en de jaren daarna te formuleren. Nieuw beleid voor de jaren vanaf 2027 wordt dan bij de begroting 2027 vastgesteld.

In deze Kaderbrief 2027 wordt eerst het actuele meerjarige financiële beeld gepresenteerd op basis van de Zomernota 2026 en de Meicirculaire 2026. Daarbij wordt het meerjarige saldo afzonderlijk weergegeven en worden de belangrijkste structurele effecten uit de Zomernota toegelicht. Hiermee ontstaat een eerste beeld van de financiële uitgangspunten bij voortzetting van ongewijzigd beleid.

Vervolgens is een gewijzigd financieel meerjarenperspectief opgenomen, gebaseerd op de verwachtingen van het college en adviezen van de VNG. Deze inzichten vormen het uitgangspunt voor het opstellen van de conceptbegroting 2027. Tot slot zijn enkele relevante ontwikkelingen beschreven die nog niet zijn verwerkt in het gepresenteerde meerjarige saldo zodat hierover bij de begroting 2027 een integrale afweging kan plaatsvinden. Hierbij wordt het VNG-begrotingsadvies en het toetsingskader van de Provincie (toezichthouder) in acht genomen.

Gelet op de vele onzekerheden van dit moment (inflatie, geopolitiek, netcongestie, etc.) moet dit totaalbeeld met het nodige voorbehoud worden gezien.

Als bijlage bij deze brief (bijlage 1) zijn de gebruikelijke begrotingsuitgangspunten opgenomen die het college zal hanteren voor het in concept voorbereiden van de begroting 2027.

Hieronder stap voor stap het actuele financiële meerjarenperspectief voor de jaren 2027 tot en met 2030 en de bestuurlijke keuzes die daaruit voortvloeien.

Financiële uitgangspositie 2027-2030

In tabel 1 op de volgende pagina is het meerjarig verwachte saldo begroting van 2027 tot en met 2030 weergegeven. Dit is het saldo begroting gezien vanaf de stand vóór de Zomernota (primitieve begroting inclusief de door de raad vastgestelde begrotingswijzigingen tot en met mei 2026). Vervolgens zijn de mutaties uit de Zomernota verwerkt, waarna het totaal na Zomernota ontstaat zoals weergegeven onder regel (a). Dit saldo kunt u herkennen vanuit de Zomernota.

Daarnaast is het verwachte effect van de Meicirculaire 2026 opgenomen. Dit leidt tot het meerjarige begrotingssaldo zoals weergegeven onder regel (b). De financiële effecten van de Meicirculaire 2026 zijn opgenomen onder voorbehoud van parlementaire besluitvorming en verdere uitwerkingen, waardoor deze effecten nog kunnen wijzigen.

In het gepresenteerde saldo zijn ook taakstellingen, stelposten en reserveonttrekkingen opgenomen. Hoewel deze posten financieel-technisch onderdeel uitmaken van het begrotingssaldo, geven zij niet in alle gevallen een volledig representatief beeld van de structurele financiële positie van de gemeente.

Taakstellingen en stelposten (c) betreffen veelal nog nader te concretiseren maatregelen of verwachte ontwikkelingen, waarvan de uiteindelijke realisatie en invulling op dit moment nog onzeker is. Daarnaast hebben reserveonttrekkingen (d) een incidenteel karakter en vormen zij geen structurele dekking van lasten. Het presenteren van uitsluitend het saldo inclusief deze posten kan daardoor een positiever financieel beeld suggereren dan feitelijk sprake is gezien vanuit een structureel begrotingsperspectief.

Om die reden is onderaan de tabel, onder de regel (=b-c-d), ook het begrotingssaldo weergegeven exclusief taakstellingen, stelposten en reserveonttrekkingen. Dit saldo biedt een realistischer inzicht in de onderliggende structurele financiële positie van de gemeente en de omvang van de resterende begrotingsopgave voor de komende jaren.

Tabel 1: Totaal actuele financiële inzichten		2027	2028	2029	2030
Nr.	Begroting vóór Zomernota	551	256	576	676
	Mutaties Zomernota	-946	-1.242	-1.323	-1.829
(a)	Totaal na Zomernota	-395	-986	-747	-1.153
	Totaal effect Meicirculaire (<i>onder voorbehoud</i>)	2.227	2.223	307	750
(b)	Saldo Zomernota incl. circulaire, stelposten en reserves	1.833	1.237	-441	-403
	<i>Personele taakstelling</i>	272	485	585	585
	<i>Stelpost kostendekkend maken afval</i>	130	330	530	530
	<i>Stelpost kapitaallasten</i>		734	734	734
	<i>Stelpost VNG: Inkomsten eigen bijdrage</i>		260	260	260
(c)	Totaal effect taakstellingen/stelposten	402	1.809	2.109	2.109
	<i>Onttrekking uit reserve Oekraïne ter dekking van toegenomen kosten Sociaal Domein</i>	700	800	400	
	<i>Onttrekking uit reserve Sociaal Domein ter dekking van toegenomen kosten Sociaal Domein</i>		200	400	
	<i>Onttrekking uit reserve Sociaal Domein en Algemene Reserve voor incidentele uitgaves</i>	467	225		
(d)	Totaal effect reserve onttrekkingen	1.167	1.225	800	
(e)	Saldo Zomernota incl. circulaire, maar excl. stelposten en onttrekkingen reserves (=b-c-d)	264	-1.797	-3.350	-2.512

Positief bedrag is hogere inkomsten of lagere uitgaven; negatief bedrag is lagere inkomsten of hogere uitgaven; bedragen x € 1.000.

Toelichting op de taakstellingen, stelposten en onttrekking aan reserves die al in de begroting opgenomen zijn

Personele taakstelling

Dit is de gesaldeerde taakstelling die is opgenomen in de begroting en daarmee rust op de ambtelijke organisatie. Deze taakstelling is onder meer gebaseerd op de verwachting dat investeringen in organisatieontwikkeling leiden tot efficiëntere werkprocessen en lagere personele kosten. Deze bijstelling leidt tot voor de jaren 2027 tot en met 2029 tot een verhoging van het saldo begroting.

Stelpost kostendekkend maken afval

In de begroting 2025 is een taakstelling opgenomen voor het kostendekkend maken van de leges. Dit wordt met name gerealiseerd door het verhogen van de inkomstenraming.

Stelpost onder uitputting kapitaallasten

In de Kadernota 2025 is een stelpost voor onderschrijving op kapitaallasten opgenomen. Deze stelpost is gebaseerd op het historische beeld dat investeringen uit het meerjarig investeringsplan niet volledig volgens planning tot uitvoering komen. Als gevolg van deze vertragingen treden de bijbehorende kapitaallasten later op, waardoor in de betreffende jaren een tijdelijke vrijval van lasten ontstaat. Door middel van deze stelpost wordt anticiperend rekening gehouden met de verwachte vrijval van kapitaallasten.

Stelpost VNG: Inkomsten eigen bijdrage

In de Voorjaarnota 2025 van het rijk is opgenomen dat vanaf 2028 een eigen bijdrage in de jeugdzorg wordt ingevoerd. Voor de gemeente Edam-Volendam zou dit gaan om € 260.000. Het rijk verlaagt de algemene uitkering uit het Gemeentefonds voor dit bedrag. Echter blijft de wet- en regelgeving om daadwerkelijk deze eigen bijdrage te kunnen doorvoeren uit. Daarom is in de Kadernota 2026, in lijn met het advies van de Vereniging van Nederlandse Gemeentes, een stelpost opgenomen van € 260.000.

Onttrekkingen reserves Oekraïne en Sociaal Domein

In de Kadernota 2025 zijn de reserves Sociaal Domein en Opvang Oekraïne ingezet in de exploitatie van de meerjarenbegroting 2025-2028. Met dit voorstel worden structurele kosten gedekt met incidentele gelden. Dit was een tijdelijke oplossing in het streven naar een sluitende exploitatie in de meerjarenbegroting 2025-2028 om de ravijnjaren te overbruggen. Voor de jaren 2025 en 2026 zijn deze stelposten al teruggedraaid. Voor de resterende jaren staat deze stelpost nog open.

Bestuurlijke doorkijk naar begroting 2027-2030

Hiervoor is het actuele meerjarige financiële beeld uiteengezet op basis van (met name) ongewijzigd bestaand beleid, inclusief bijstellingen als gevolg van nieuwe actuele inzichten uit de Meicirculaire 2026. Zoals toegelicht staat de gemeentelijke financiële positie de komende jaren onder druk, mede als gevolg van ontwikkelingen binnen het sociaal domein, onzekerheden vanuit het Rijk en stijgende structurele lasten.

Vanuit deze uitgangspositie vindt het college het belangrijk uw raad inzicht te geven in de belangrijkste bestuurlijke en financiële afwegingen die richting de begroting 2027 en de komende bestuursperiode gemaakt kunnen worden. Dit zijn nadrukkelijk geen uitgewerkte beleidsvoorstellen, maar realistische verwachtingen en adviezen van de VNG die door een nieuwe coalitie en gemeenteraad in acht genomen kunnen worden bij de verdere uitwerking van de begroting 2027 en het meerjarig financieel perspectief. Totdat een zich een nieuwe coalitie heeft gevormd bereiden het college een conceptbegroting 2027 voor gestoeld op deze verwachtingen en adviezen.

Tabel 2 geeft de financiële effecten weer van de verwachtingen en adviezen en het daaruit voortvloeiende geactualiseerde meerjarige begrotingssaldo. Daarbij is het saldo inclusief taakstellingen, stelposten en reserveonttrekkingen uit de Zomernota 2026 opgenomen, maar ook het saldo exclusief deze posten om inzicht te geven in het structurele financiële beeld. Na de tabel worden de posten afzonderlijk toegelicht.

Tabel 2: Meerjarig saldo inclusief verwachtingen en advies VNG		2027	2028	2029	2030
Nr	Saldo Zomernota incl. circulaire, stelposten en reserves	1.833	1.237	-441	-403
1	Herijking stelpost onderuitputting kapitaallasten		-134	-234	-334
2	Staffel aanbrengen in structurele bijraming van Omgevingsleges	-200	-100		
3	Structureel aframen van BUIG-lasten	150	150	150	150
4	Hogere vergoeding voor degeneratiekosten structureel ramen	100	100	100	100
5	Gedeeltelijke taakstelling op vrijvallende CDOKE-middelen	200	200	200	200
6	Stelpost Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd		1.280	1.397	1.746
7	Stelpost Afschaffing huishoudelijke hulp			1.770	1.770
Saldo begroting incl. draaiknoppen, Meicirculaire, stelposten en reserves		2.083	2.733	2.942	3.229
AF: Totaal effect taakstellingen/stelposten*		402	1.675	1.875	1.775
AF: Totaal effect reserve onttrekkingen		1.167	1.225	800	
Saldo Zomernota incl. Meicirculaire, excl. stelposten en onttrekkingen reserves		514	-167	267	1.454

Positief bedrag is hogere inkomsten of lagere uitgaven; negatief bedrag is lagere inkomsten of hogere uitgaven; bedragen x € 1.000.

*Let op: het effect van de draaiknop herijking stelpost kapitaallasten is verrekend met de reeds openstaande stelpost, ter voorkoming van dubbele verrekening.

Toelichting posten tabel 2

Ad 1: Herijking stelpost onderuitputting kapitaallasten

In de begroting worden kapitaallasten (rente en aflossing) geraamd vanaf het jaar nadat een investering gereed is gekomen. Wanneer de uitvoering van een investering vertraging oploopt en het gereedkomen wordt doorgeschoven naar een later jaar, verschuiven ook de bijbehorende kapitaallasten. Hierdoor vallen in het oorspronkelijk geraamde jaar de kapitaallasten vrij. Omdat dergelijke vertragingen zich in het verleden regelmatig voordeden, is in de begroting daar al rekening gehouden door middel van een stelpost voor onderuitputting van kapitaallasten.

Hoewel enige mate van vertraging nooit volledig kan worden voorkomen, slaagt de gemeente er steeds beter in investeringen te realiseren volgens de oorspronkelijke planning en bijbehorende raming. Vanuit het oogpunt van realistisch begroten is het naar mening van het college passend deze stelpost neerwaarts bij te stellen en vast te stellen op € 600.000 in 2028, € 500.000 in 2029 en € 400.000 in 2030. De oorspronkelijk opgenomen stelpost in 2027, ad €790.000, valt al vrij door het actualiseren van meerjarig investeringsplan (MIP) in de Zomernota 2026.

Ad 2: Staffel aanbrengen in structurele bijraming van Omgevingsleges

Op basis van de huidige tarieven, de aanhoudende stijging van de bouwkosten en de gerealiseerde opbrengsten in de afgelopen jaren achten het college een hogere opbrengst uit leges voor omgevingsvergunningen realistisch. In de Zomernota is de raming voor 2026 al € 300.000 positief bijgesteld en het college acht het realistisch dit ook vanaf 2027 deze verwachte opbrengst in stappen naar boven bij te stellen met een bedrag van € 100.000 in 2027, € 200.000 in 2028, € 300.000 in 2029 en verder.

Ad 3: Structureel aframen van BUIG-lasten

Jaarlijks ontvangt de gemeente een Budget Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG) In de afgelopen jaren waren de ontvangen BUIG-middelen structureel hoger dan de gerealiseerde uitkeringslasten. Om die reden is in de Zomernota de raming voor 2026 al positief bijgesteld met € 300.000, en acht het college het realistisch deze verwachte lasten ook vanaf 2027 naar beneden bij te stellen met structureel € 150.000.

Ad 4: Hogere vergoeding voor degeneratiekosten structureel ramen

De gemeente ontvangt jaarlijks vergoedingen voor degeneratiekosten. Dit zijn vergoedingen die de gemeente ontvangt van netbeheerders, ter compensatie van achteruitgang van wegconstructies die ontstaat door hun graafwerkzaamheden in de gemeentelijke openbare ruimte. In de Zomernota 2026 is de raming voor 2026 al met € 300.000 positief bijgesteld, en acht het college het realistisch deze verwachte opbrengst ook vanaf 2027 naar boven bij te stellen met structureel € 100.000.

Ad 5: Gedeeltelijke taakstelling op vrijvallende CDOKE-middelen

De gemeente ontvangt tot en met 2026 CDOKE-gelden (=Regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid) middels een zogeheten specifieke uitkering die ook aan het genoemde doel moest worden besteed. In de Meicirculaire 2026 is opgenomen dat de CDOKE-middelen vanaf 2027 worden toegevoegd aan de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Daarmee vervalt de specifieke bestedingsverplichting en ontstaat meer ruimte voor een integrale afweging van de beschikbare middelen. Het college acht het in dit licht passend een taakstelling op een deel van deze gelden op te nemen. Het gaat hier om een taakstelling van € 200.000, tegenover het overgehevelde bedrag naar het gemeentefonds ad € 1.180.000.

Ad 6: Stelpost Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd; en

Ad 7: Stelpost Afschaffing huishoudelijke hulp

Een groot effect op het financieel meerjarenperspectief is de toenemende financiële druk op het sociaal domein en in het bijzonder de Jeugdzorg en de Wmo. Gemeenten worden geconfronteerd met een groeiende zorgvraag, complexere casuïstiek en stijgende tarieven van zorgaanbieders. Deze ontwikkeling leidt landelijk tot forse overschrijdingen op de budgetten voor jeugdzorg, zo ook binnen onze gemeente.

Tegelijkertijd kondigt het Rijk bezuinigingen aan op de gemeentelijke middelen voor jeugdzorg, terwijl de onderliggende wettelijke taken en beleidsmatige verantwoordelijkheden grotendeels ongewijzigd blijven. Hierdoor ontstaat een toenemende disbalans tussen de middelen die gemeenten ontvangen en de kosten die zij moeten maken om uitvoering te geven aan hun wettelijke taken. Kortom: veel onzekerheid. Deze onzekerheid wordt verder vergroot door de ingeboekte besparing op huishoudelijke hulp binnen de Wmo vanaf 2029. Deze besparing is opgenomen in het coalitieakkoord van het kabinet-Jetten, terwijl de nadere beleidsmatige uitwerking hiervan op dit moment nog ontbreekt.

De financiële effecten hiervan zijn al verwerkt in het meerjarige saldo van de Zomernota 2026.

De VNG adviseert (zie Bijlage 2) gemeenten om, gelet op deze onzekerheden, de verwachte financiële effecten van de jeugdzorg en de Wmo budgettair te neutraliseren met stelposten. Hiermee wordt voorkomen dat gemeenten op voorhand worden geconfronteerd met een structureel negatief begrotingsbeeld als gevolg van nog niet uitgewerkte rijksmaatregelen en onzekerheden in de financiering. De hiermee samenhangende risico's dienen volgens de VNG nadrukkelijk te worden benoemd in de risicoparagraaf.

Het college stelt voor om dit advies van de VNG over te nemen. Dit heeft een substantiële positieve invloed op het gepresenteerde financieel meerjarenperspectief, maar brengt tegelijkertijd een belangrijke onzekerheid met zich mee die wordt meegenomen in de risicoparagraaf.

Overige relevante ontwikkelingen in de komende raadsperiode

Hoewel er in deze kaderbrief nagenoeg geen budgetten zijn opgenomen voor nieuw beleid, zijn in deze kaderbrief wel ontwikkelingen die -naar huidige inzichten- in de komende raadsperiode wellicht om middelen gaan vragen.

Toeristenbelasting

De opbrengst uit toeristenbelasting is in 2026 neerwaarts bijgesteld op basis van de gerealiseerde overnachtingen uit 2025. Eén van de redenen van dit lagere aantal overnachtingen is bijvoorbeeld de huisvesting van Oekraïners op een locatie waar normaal gesproken kampeerplaatsen zijn. Bij het samenstellen van de begroting 2027 kan worden overwogen de lagere opbrengst toeristenbelasting die daar verband mee had te dekken uit de reserve Oekraïne. Ook kan bij de begroting 2027 overwogen worden of de verwachte trend van de verhoging van het aantal overnachtingen neerwaarts moet worden bijgesteld.

Integraal Huisvesting Plan (Onderwijshuisvesting)

Begin 2027 zal het IHP ter besluitvorming voorgelegd worden aan de raad. Het IHP is een strategische planning voor onderwijshuisvesting waarbij nieuwbouw en/of renovatie van de schoolgebouwen is afgewogen. Realisatie van dit plan zal –in het raadsvoorstel ter vaststelling van het IHP- om aanvullende structurele budgetten vragen. Hoewel momenteel samen met de schoolbesturen wordt gewerkt aan een traject voor doordecentralisatie, bestaat op dit moment nog geen zekerheid over de uiteindelijke uitwerking en financiële effecten hiervan.

Risico van stijging kosten afvalinzameling/-verwerking (en daarmee de afvalstoffenheffing)

Actueel is het vraagstuk over afvalinzameling/-verwerking, ook bekend als het 'grondstoffenplan'. Het terugdringen van de hoeveelheid restafval is niet alleen van grote waarde voor het milieu, maar is ook belangrijk vanuit financieel perspectief. De belastingdruk op afvalverwerking neemt de komende jaren naar verwachting verder toe, terwijl ook de afvalinzameling- en verwerkingskosten blijven stijgen. Hierdoor worden gemeenten geconfronteerd met oplopende lasten.

Aangezien besluitvorming over het grondstoffenplan vooralsnog uitblijft, bestaat onzekerheid over de toekomstige ontwikkeling van de kosten voor afvalinzameling/-verwerking. De mogelijke financiële gevolgen hiervan dienen te worden betrokken bij het opstellen van de begroting 2027.

Bij deze brief zijn de volgende bijlagen gevoegd:

- Bijlage 1 Nota van uitgangspunten
- Bijlage 2 VNG begrotingsadvies 2027-2030

Met vriendelijke groet,

Het college van burgemeester en wethouders van Edam-Volendam,

de secretaris,
N.A. Hellingman-Kuiper

de burgemeester,
R.J. Beukers.